

УДК 7.071.1.061.1(477.87)

ТВОРЧО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ КОМПОЗИТОРІВ УКРАЇНИ

Теличко В. Ф. (Ужгород)

Стаття розкриває історію виникнення наймолодшої творчої спілки краю – Закарпатської організації Національної спілки композиторів України, а також особливості її становлення, розвитку, основні творчі здобутки членів ЗО НСКУ та організації в цілому, її роль в культурному житті краю.

Ключові слова: спілка композиторів, творчість, прем'єри, фестивалі, Задор, Мартон.

В історичному сенсі 1945 рік для Закарпаття став переломним, що відбилось на усіх без винятку сферах діяльності. Не стали виключенням культура і мистецтво. З влиттям нашого краю у склад УРСР оперативно були створені різні заклади культури і мистецтва – театр, філармонія, Ужгородські дитяча музична школа і музичне училище.

У 1945 році також були створені обласні організації Спілки письменників та Спілки художників тодішньої УРСР – представницькі за своєю суттю, цілком яскраві та оригінальні за творчим доробком. Згадаємо такі непересічні творчі особистості різних поколінь, як письменники і композитори Михайло Томчаний, Федір Потушняк, Іван Бандей, Юрій Мейгеш, Петро Угляренко, Володимир Ладижець, Василь Вовчок, Петро Скунець, Василь Густі, Дмитро Кешеля, Петро Ходанич, художники Адальберт Ерделі, Йосип Бокшай, Ернест Кондратович, Володимир Микита, Андрій Коцка, Антон Кашшай, Вячеслав Приходько, Василь Скакандій, Іван Шутев, Юрій Герц та інші, творчість яких стала уособленням найвищих мистецьких досягнень карпатського краю і добре відома за його межами.

У зв'язку зі складністю професійної композиторської творчості і з тим, що в повоєнному Закарпатті більше двох професійних композиторів одночасно не працювало аж до 1990-х років, створення професійної творчої спілки композиторів стало можливим тільки майже через півстоліття – в 1994 році.

З 1939 по 1963 роки в Закарпатті жив і творив Дезидерій Задор – випускник трьох факультетів Празької консерваторії, блискучий концертний піаніст, прекрасний композитор, фольклорист, диригент, музично-громадський діяч. У 1946 році він був прийнятий у Спілку композиторів СРСР, відповідно, і в Спілку композиторів УРСР. Цей факт був сприйнятий як підтвердження найвищого ступеню професійності, творчої зрілості.

З 1949 року членом Спілки композиторів УРСР стає учень і друг Д. Задора – Іштван Мартон, яскраво обдарований музикант-автодидакт, композитор, педагог, музично-громадський діяч, якого прийняли в спілку навіть без вищої композиторської освіти. Ці дві постаті багато в чому

визначали розвиток професійного музичного мистецтва в Закарпатті на протязі кількох десятиріч років, до їх суджень, думок, порад прислуховувалась і влада, і громадськість.

На щастя, значну частину творчих мрій вдавалось реалізувати. Завдяки Д. Задору з 1947 по 1951 рік в Закарпатті працював штатний симфонічний оркестр, і його більш пізнє відновлення пов'язане з ініціативою Д. Задора та І. Мартона. Завдяки І. Мартону і піаністці Т. Брашайко-Червенковій у великому залі Закарпатської філармонії в 1974 році був встановлений концертний орган. Д. Задор, І. Мартон, Л. Товт і Й. Гарчар ініціювали створення камерного оркестру Закарпатської філармонії. Крім цього, практично на усі огляди, конкурси, фестивалі обов'язково запрошували головою журі професійного композитора – Д. Задора, пізніше І. Мартона. Обидва композитори безвідмовно надавали регулярну допомогу численним композиторам-аматорам, а І. Мартон біля 20 років вів факультатив по композиції при Ужгородському музичному училищі. Завдяки цьому професійними композиторами стали Євген Станкович, Анатолій Затін (Мексика), Катерина Ендрик (Угорщина), Віктор Теличко, Володимир Волонтир.

Закарпатський осередок Спілки композиторів України юридично був оформлений 26 грудня 1994 року, і першими членами осередку СКУ стали Іштван Мартон, Наталія Марченкова, Віктор Теличко.

Створення в Закарпатті осередку творчої спілки класичного зразка було сприйнято музичною громадськістю позитивно – про це мріяв Задор, інші музиканти, письменники, художники. На установчих зборах одногослосно почесним головою було обрано Іштвана Мартона, але оскільки він був тоді вже серйозно хворий, офіційним головою – Віктора Теличка.

З самого початку були накреслені основні напрями творчої діяльності Закарпатського осередку СКУ (далі – ЗО НСКУ):

1. Написання музичних творів великих форм та камерно-симфонічних жанрів. Мета – відхід від найпростіших форм творчості, як гармонізація, обробка, аранжування – до складнішої професійних за змістом і формою – авторської музика для різноманітних інструментальних ансамблів.

вокальних, хорових, оркестрових і змішаних складів.

2. Планомірна, систематична пропаганда кращих музичних творів вітчизняних і зарубіжних сучасних композиторів.

3. Створення і підтримка нових музичних колективів та обдарованих музикантів; сприяння відновленню творчої діяльності симфонічного оркестру при Закарпатській філармонії.

4. Сприяння регулярній роботі класу композиції в Ужгородських ДМШ та музичному училищі ім. Д. Задора, підготовка і прийом в спілку.

Планомірна пропаганда кращих музичних творів сучасних композиторів відбувалась через:

1. Авторські, ювілейні концерти, творчі звіти.

2. Творчі зустрічі, прослуховування, лекції, майстер-класи.

3. Презентації музичних видань, компакт-дисків, монографій, збірок.

4. Проведення фестивалів, конкурсів.

Перші публічні концерти ЗО НСКУ включали в свою програму твори Задора, Мартона, Теличка, Марченкової, а також кращих композиторів-аматорів Михайла Машкіна, Миколи Попенка, Петра Рака, Федора Копинця.

ЗО НСКУ постійно поповнював фонотеки та бібліотеки Ужгородського музичного училища ім. Д. Задора, ДМШ Закарпаття якісними зразками перш за все симфонічних, кантатно-ораторіальних та інших творів композиторів: М.Лисенка, В. Барвінського, Б. Лятошинського, Л. Ревуцького, М. Колесси, С. Людкевича, І.Стравінського, Г. Малера, Б. Бріттена, Д. Енеску, Б. Бартока, К. Орфа, З. Кодаї, Г. Свиридова, Р. Щедрина, А. Шнітке, С. Губайдуліної, Е. Де-нісова, В. Довганя, В. Кікти, Б. Тищенко, С.Слонимського, Г. Канчелі, В. Торміса, І. Калниньша, М. Скорика, Є. Станковича, В. Сильвестрова, В. Губаренка, О. Киви, Л. Дичко, Б. Буєвського, Ю. Іщенко, Л. Колодуба, В. Рунчака, Ю.Ланюка, В. Камінського, Г. Гаврилець, Я. Верещагіна, С. Зажитька, І. Щербакова, В. Степурка, Д. Задора, І. Мартона, Є. Іршаї, В. Безкоровайного, І. Соневицького, інших. В результаті копійної систематичної пошукової роботи були віднайдені архівні аудіозаписи Д. Задора-піаніста, перші аудіо записи Закарпатського заслуженого народного хору, що представляють велику наукову та естетичну цінність. Цей напрям продовжується і дає позитивні результати і сьогодні.

Завдяки клопотанням ЗО НСКУ в репертуарі солістів і колективів філармонії за роки існування організації збільшилась кількість творів сучасних українських композиторів.

Найбільш помітні музичні заходи ЗО НСКУ в хронологічному порядку висвітлені в статті «Закарпатська організація НСКУ – історія

та сучасність», опублікованій в науковому віснику НМАУ ім. П. Чайковського [2, с.100-110].

Першим масштабним мистецьким заходом ЗО НСКУ став **фестиваль музики Євгена Станковича**, який з успіхом і широким резонансом пройшов **13 – 15 листопада 1995 року** в Закарпатті (в Ужгороді та Мукачеві), за участі Державного ансамблю солістів України «Київська камерата», ужгородського камерного хору «Cantus», народних артистів України Ніни Матвієнко, Валерія Буймістра, музикознавця професора музичної академії ім. П. Чайковського Олени Зінкевич [2, с.102].

ЗО НСКУ взяв активну участь у святкуванні 50-річчя Закарпатської філармонії та 50-річчя Закарпатського заслуженого народного хору в червні 1996 року. 4 березня 1997 р. Закарпатським осередком СКУ до 200-річчя з дня народження Ф. Шуберта при переповненому залі був проведений концерт силами артистів філармонії, викладачів УжМУ, з цікавим вступним словом Людмили Мокану, з великою кількістю овацій та квітів.

24 – 26 березня в Мукачеві та Ужгороді відбувся **фестиваль музики народного артиста України, лауреата Шевченківської премії, композитора, педагога, диригента, музикознавця, професора Мирослава Скорика**. У ньому взяли участь львівські та закарпатські музиканти: камерний оркестр Закарпатської філармонії під диригуванням нашого земляка, лауреата Національного конкурсу диригентів ім. С. Турчака, диригента Національного симфонічного оркестру України Віктора Плоскіни, камерний оркестр Львівського Вищого музичного інституту ім.М.Лисенка під керівництвом Артура Микитки, зразковий хор хлопчиків та юнаків м. Мукачева під керівництвом члена СКУ, директора Мукачівської експериментальної хорової школи Володимира Волонтира, солісти Закарпатської філармонії, викладачі і студенти УжМУ ім.Д.Задора. На фестивалі почесними гостями були ведучі популярної телепрограми «Класик – Прем'єр» Тетяна Міленіна і Віктор Ліфанчук [2, с.102].

Фестивалі музики одного композитора (Є.Станковича, М.Скорика) в Україні та в творчій біографії цих композиторів взагалі відбулись вперше і саме на Закарпатті. **Це була ініціатива саме осередку професійних композиторів Закарпаття**. До слова, 16 – 19 жовтня 2007 року в Ужгороді і Мукачеві було проведено Другий фестиваль «Музичний всесвіт Євгена Станковича» з нагоди 65-річчя композитора за участю Національного ансамблю солістів України «Київська камерата», симфонічного оркестру Закарпатської філармонії, камерного хору «Cantus», Національного заслуженого академічного українського народного хору ім. Г. Верьовки, органіс-

тки Наталії Висич, кларнетиста Ференца Томича [3, с.20].

У непрості 1990-ті роки знаходились ентузіасти, патріоти, які терпляче шукали можливості проведення концертів академічної музики в регіонах. Таким невтомним «системним» патріотом нашого краю є Віктор Плоскіна. Завдяки йому у співпраці з головою ЗО НСКУ В. Теличком за підтримки управління культури облдержадміністрації вперше після 17 років перерви в Ужгороді у вересні 1997 р. з грандіозним успіхом відбувся концерт Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України під диригуванням В. Плоскіни. У великому залі обласної філармонії розмістилось близько 950 слухачів з Ужгорода, Чопа, Мукачєва, Сваляви, Перечина! Особливо проникливо була виконана сюїта з балету С.Станковича «Прометей», Концерт для скрипки з оркестром В.Теличка (солістка – Галина Горностасєва), Друга симфонія С. Рахманінова, «Карпатська рапсодія» Л. Колодуба, оркестрові мініатюри П.Чайковського. Концерт мав надзвичайно широкий мистецький резонанс.

Тепло, цікаво і різнобарвно пройшов ювілейний концерт та науково-практична конференція, присвячені 85-річчю з дня народження Д. Задора. На концерті була присутня донька композитора Ізабелла Задор.

Постійно проводиться пошук і систематизація творчої спадщини Мартона, Задора, адже збереження та популяризація творчої спадщини попередніх поколінь закарпатських професійних композиторів – одне з важливих, постійно відкритих напрямів діяльності Закарпатського осередку СКУ.

8 березня 1998 року в залі Національної філармонії України в Києві відбувся концерт Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України з серії «Музичні паралелі: Україна – Угорщина», в якому прозвучав Концерт для скрипки з оркестром В.Теличка, Концерт для фортепіано з оркестром Д. Задора (солістка – Ольга Чіпак), сюїта з балету «Чудовий мандарин» Б. Бартока. Наступного дня в конференц-залі Національної філармонії пройшла науково-практична конференція, присвячена творчості Д. Задора, на якій виступили М.Степаненко, Л. Колодуб, Г.Конькова-Терещенко, Я. Рак та інші.

В липні 1998 року за ініціативи В.Плоскіни ЗО НСКУ за підтримки управління культури облдержадміністрації, обласної філармонії провів у Закарпатті Перший фестиваль «Музичне сузір'я Закарпаття», в концертах якого виступили наші земляки-музиканти, що проживають за межами краю та в самому Закарпатті, і досягли в музичному мистецтві значних успіхів: володар трьох золотих оперних масок, лауреат Міжнародного конкурсу, соліст Віденської, Празької, Варшавської опер Олександр

Теліга (баритон) та його дружина піаністка Тетяна Теліга, лауреат Міжнародного конкурсу ім. М. Лисенка віолончелістка Діана Гавата, піаністка Ольга Чіпак, солістка Національної філармонії Алла Губа (сопрано), В. Теличко (ф-но). Концерти відбулись в Сваляві, Мукачєві, Ужгороді.

Тоді і визріла концепція „Музичного сузір'я Закарпаття” – першого в Закарпатті за історію Незалежності України міжнародного музичного фестивалю, – консолідація кращих музикантів - закарпатців, незалежно від місця їх проживання, та кращих музикантів і музичних колективів різних країн, які періодично приїжджатимуть до Закарпаття з музичними виступами.

В програмах десяти фестивалів виступили:

Національний заслужений академічний симфонічний оркестр України, Львівський заслужений симфонічний оркестр, симфонічний оркестр Закарпатської філармонії, Національний ансамбль солістів України «Київська камерата», київський камерний хор «CREDO», Національний камерний ансамбль «Київські солісти», зразковий хор хлопчиків та юнаків Мукачєвської хорової школи під керівництвом Володимира Волонтира, лауреат міжнародних конкурсів київський ансамбль солістів-інструменталістів «SOLOПЛЮС», лауреат міжнародних конкурсів дитячий фольклорний ансамбль «Цвітень» при Національному заслуженому академічному народному хорі ім. Г. Верьовки, народні артисти України співаки Валерій Буймістер, Ніна Матвієнко, Марія Зубанич, Валерій Мурга, композитори Євген Станкович, Мирослав Скорик, видатний російський піаніст, композитор, диригент, заслужений артист Росії, соліст Московської філармонії Михайло Аркадьєв, швейцарський кларнетист і диригент Віталій Возняк, словацький композитор і піаніст Євген Іршаї, академік НАНУ, професор Пряшівського університету (Словаччина) Микола Мушинка, соліст Празької, Віденської та Варшавської опер Олександр Теліга, солістка Національної філармонії співачка Алла Губа, доктор мистецтвознавства професор Львівської музичної академії Любов Кияновська, народний артист України, професор Львівської музичної академії ім. М. Лисенка цимбаліст і диригент Тарас Баран, соліст Національної опери України, заслужений артист України, композитор, валторніст, диригент Василь Пилипчак, старший син Д. Задора - концертмейстер Дебреценського симфонічного оркестру, віолончеліст Іштван Задор, академік НАМУ професор НМАУ Марина Черкашина-Губаренко, професор НАМУ, доктор мистецтвознавства, магістр міжнародного права Юрій Чекан, словацький скрипаль-віртуоз, лауреат чотирьох міжнародних конкурсів Мілан Паля, угорська піаністка Агнеса Гедеон, ужгородський муніципальний струнний квартет, відомий композитор і віолончеліст,

учень Д. Задора, лауреат Шевченківської премії Юрій Ланюк, піаніст, винахідник і композитор Максим Шорінков, лауреати міжнародних конкурсів Микола Гавюк і Назар Федюк, лауреат всесвітніх хорових олімпіад в Австрії та Німеччині зразковий хор «Едельвейс» Ужгородського АНВК під керівництвом народного вчителя України Золтана Жоффчака, закарпатські музичні колективи і солісти.

Концерти, творчі зустрічі, лекції, майстер-класи фестивалю завжди викликають високий інтерес у численній публіки, відкривають для закарпатців нові імена, нові музичні твори.

Члени ЗО НСКУ В.Теличко, В.Гайдук, В.Волонтир, Н.Марченкова брали активну участь у формуванні і реалізації чотирьох мистецьких звітів Закарпаття в Києві і Дніпропетровську в 1999, 2001, 2004 роках [2, с.105].

20 лютого 2000 р. в Ужгороді відбулась презентація монографії О.Зінькевич «Симфонічні гіперболи: Про музику Є.Станковича» в присутності автора і композитора. Під час презентації прозвучали твори композитора у виконанні закарпатський музикантів. При підтримці управління культури облдержадміністрації (В.Габорець) і осередку тираж монографії був суттєво збільшений.

Відбулось ще одне наближення музики видатного земляка до закарпатського слухача.

У цьому ж році наш земляк В. Гайдук став лауреатом III премії Всеукраїнського конкурсу «Духовні псалми» за твір для чоловічого хору «Вислухай мене, мій Боже справедливий». Його виконала Національна чоловіча заслужена академічна хорова капела ім. Л. Ревуцького.

ЗО НСКУ регулярно проводив концерти до ювілеїв Д. Задора, І. Мартона, Є. Станковича, М. Скорика, В. Гайдука, Й. Базела, ювілейні заходи Закарпатського осередку НСКУ до 10-ї та 15-ї річниці творчої діяльності [2, с.104].

Станом на 2011 р. в Закарпатському осередку НСКУ налічується 13 членів - композитори Йосип Базел, Володимир Волонтир, Василь Гайдук, Євген Іршаї (Словаччина, член Спілок композиторів Росії, Словаччини, України), Наталія Марченкова (Швейцарія), Роман Меденцій, Віктор Теличко, Віктор Янцо, музикознавці Оксана Лиховид (США), Людмила Мокану, Інна Попова, Тетяна Росул, Ольга Новикова. Більшість членів НСКУ є викладачами Ужгородського державного музичного училища ім. Д. Задора, чимало музичних заходів проводиться в тісній співдружності з викладацько-студентським колективом закладу.

Члени ЗО НСКУ створюють різножанрові музичні твори, що виконуються, звучать по радіо, на телебаченні, записуються на касети і компакт-диски, викликаючи постійний інтерес.

Твори В.Гайдука на духовні тексти неодноразово виконувались камерними хорами Чернігова, Дрогобича, Києва, хором Ужгородського греко-католицького собору в Угорщині, Словаччині, Швейцарії.

Твори В.Теличка – Національним ансамблем солістів України «Київська камерата», Ужгородським струнним квартетом в Німеччині, зразковим дитячим хором «Едельвейс» в Австрії, Угорщині, Румунії, твори В.Волонтира - в Іспанії, Італії, Португалії. Музика закарпатських композиторів Д. Задора, І. Мартона, В. Теличка, Є. Іршаї, В. Волонтира розміщена на You Tube в Інтернеті, на сайтах Load.CD, avemariasongs, інших.

Як творча спілка, ЗО НСКУ постійно входить в органи управління з пропозиціями, ініціативами, більшість з яких уважно розглядається і по можливості задовольняється. Діяльність осередку викликає повагу серед інших творчих спілок області і серед колег-музикантів. Завдяки постійним концертам при повних і переповнених залах почала активніше залучатись молодь інститутів, університетів, інші верстви населення.

Завдяки регулярній цілеспрямованій діяльності осередку творчість Є.Станковича, М.Скорика, В.Сильвестрова, В. Губаренка, Л.Дичко, Ю. Ішенка, І.Щербакова, Г.Гаврилець, Ю.Ланюка, Г. Коларовського, Є.Іршаї та інших стала набагато «ближчою» закарпатському слухачеві.

Ведеться систематизація творчих архівів П. Милославського, Д.Задора, С. Хосроевої, І.Мартона, надруковані музичні збірки В.Гайдука, В.Волонтира, І.Мартона, В.Янцо, Д.Задора.

Композитор В.Теличко веде клас композиції у Ужгородській ДМШ ім.П.Чайковського, Ужгородському музичному училищі ім. Д. Задора. Учні і студенти неодноразово ставали лауреатами і дипломантами композиторської номінації Всеукраїнського конкурсу ім. В. Барвінського, Всеукраїнського конкурсу «Диво калинове» ім.Д.Білоуса, Міжнародного конкурсу «Срібний дзвін». Все вищезазначене говорить про ритмічну різнопланову професійну роботу Закарпатського осередку Національної спілки композиторів України, яка неодноразово позитивно була оцінена правлінням НСКУ.

Музикознавці осередку теж проводять планомірну систематичну роботу по пропаганді кращих творів сучасних композиторів, вивченню творчості закарпатських композиторів. І.В. Поповою написано 7 випусків «Нарисів з світової музики», які охоплюють період від Й. Баха до наших днів, зокрема, вперше в Україні тут є нарис про творчість Б. Бартока, З. Кодаї. Ця робота, виконана на високому професійному рівні, з усіма необхідними музичними прикладами, ілю-

страціями, користується великим попитом на Закарпатті і в Україні.

Т. І. Росул видрукувана монографія «Музичне життя Закарпаття 20 – 30-х років ХХ століття», що є наслідком захисту однойменної кандидатської дисертації. Крім того, Т. Росул є ініціатором і ведучим щорічної вікторини «Брейн-ринг» в Ужгородському музичному училищі, що користується дедалі більшою популярністю.

Л.М. Мокану стала головним редактором, автором статей, передмови, приміток і упорядником двох випусків збірки «Професійна музична культура Закарпаття ХХ століття», які в 2005 та 2010 рр. вийшли з друку у всеукраїнському багатoproфільному видавництві «Карпати».

О. Новикова вивчає українсько-французькі зв'язки в ХХ столітті, в тому числі французький період життя і творчості Федора Якименка. Цікавою роботою, відміченою на науково-теоретичній конференції в Києві, стала доповідь О.Новикової «Проблеми еволюції музичного мислення на прикладі вітчизняної співацької культури 17 століття».

Проживаючи у Нью-Йорку, О. Лиховид не пориває зв'язків з Закарпаттям, викладаючи в українській музичній школі, популяризує твори українських і закарпатських композиторів. У зв'язку для Закарпаття 1998 та 2001 роки вона організувала суттєву матеріальну допомогу для студентів ужгородських музичного та училища культури, що постраждали від повені, а також для придбання музичних центрів.

Твори закарпатських композиторів Д. Задора, І. Мартона, В. Теличка, В. Янцо, Н. Марчевської, Й. Базела, Є. Іршаї, В. Волонтира виконувались Національним симфонічним оркестром України, ансамблем солістів «Київська камера», київським камерним хором «CREDO», ужгородським камерним хором «Cantus», Львівським симфонічним оркестром, Закарпатським народним хором, камерним оркестром Закарпатської філармонії, солістами в Україні, Угорщині, Словаччині, Австрії, Німеччині, Франції, США, Бельгії, на міжнародному майстер-класі духових інструментів в Брюсселі, міжнародних фестивалях «Музичні прем'єри сезону» в Києві, «Київ мюзік фест», «Музика монастирських дворів» у Вінниці, «Контрасти» у Львові, «Срібний дзвін», «Музичне сузір'я Закарпаття», записані на кіль-

кох компакт-дисків, десятки разів транслювались по радіо і телебаченню.

Отже, є підстави вважати, що творча діяльність Закарпатської організації НСКУ є:

1) планомірною, регулярною, системною, різноманітною;

2) направленою на створення нових цікавих музичних творів різних жанрів, які звучать в Україні і за кордоном, частина з них входить до репертуару відомих музичних колективів, записується у фонди радіо та на компакт-диски;

3) спрямованою на залучення нових талановитих композиторів та музикознавців, постійне зміцнення організації, підвищення її позитивного значення в регіоні;

4) націленою на використання усіх можливих і доступних форм діяльності спілки, в тому числі, видавничій, звукозаписуючій, концертній, фестивальної, конкурсній;

5) завдяки планомірній діяльності спілки творчість багатьох сучасних композиторів, у першу чергу М. Лисенка, В. Барвінського, Б. Лятошинського, Л. Ревуцького, М. Колесси, С. Людкевича, І. Соневицького, Б. Бріттена, Д. Енеску, Б. Бартока, З. Кодаї, Г. Свиридова, Р. Щедріна, А. Шнітке, С. Губайдуліної, Е. Денисова, В. Довганя, В. Кікти, Г. Канчелі, В. Торміса, І. Калницька, М. Скорика, Є. Станковича, В. Сильвестрова, В. Губаренка, О. Киви, Л. Дичко, Б. Буєвського, Ю. Ішенка, Л. Колодуба, В. Рунчака, Ю.Ланюка, В. Камінського, Г. Гаврилець, Я. Верещагіна, С. Зажитька, І. Щербакіна, В. Степурка, Г. Коларовського, З. Алмашія, Р. Меденцій, Д. Задора, І. Мартона, В. Гайдука, В. Волонтира, Є. Іршаї, інших стала зрозумілою та близькою, твори композиторів неодноразово звучать у виконанні місцевих та приїжджих музикантів;

6) за період 15-річної творчої діяльності організація провела 14 фестивалів, більше 200 концертів, 30 творчих зустрічей, біля двохсот виступів в газетах, по радіо і телебаченню, десятки майстер-класів, лекцій, презентацій. Члени організації неодноразово брали участь в роботі журі багатьох всеукраїнських та міжнародних конкурсів, виступали з проблем підтримки культури і мистецтва в газетах, на радіо та телебаченню;

7) випущено 14 музичних видань, 6 випусків «Нарисів з світової музики», два випуски «Професійної музичної культури Закарпаття: етапи становлення», 7 компакт-дисків.

1. Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення. Вип. 1. – Ужгород: Карпати, 2005. – 420 с.
2. Теличко В. Закарпатська організація НСКУ - історія та сучасність //Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. - Вип. 68: «Музика в просторі сучасності: друга половина ХХ – початок ХХІ ст.». - Київ, 2007. – С. 100-110.
3. Теличко В. Музичний всесвіт Євгена Станковича: довідкове видання.- Ужгород: КП «Ужгородська міська друкарня», 2008. - 23 с.
4. Професійна музична культура Закарпаття: етапи становлення. Вип. 2. –Ужгород: Карпати, 2010. – 504с.

РЕЗЮМЕ

ОРГАНИЗАЦИОННО-ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЗАКАРПАТСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО СОЮЗА КОМПОЗИТОРОВ УКРАИНЫ

Теличко В. Ф. (Ужгород)

Статья раскрывает историю возникновения самого молодого творческого союза края – Закарпатской организации Национального союза композиторов Украины, а также особенностей ее становления, развития, основные достижения членов ЗО НСКУ и организации в целом, ее роль в культурной жизни края.

Ключевые слова: союз композиторов, творчество, премьеры, фестивали, Задор, Мартон

SUMMARY

ORGANIZATIONAL AND CREATIVE ACTIVITY OF TRANSCARPATHIAN NATIONAL UNION OF COMPOSERS OF UKRAINE

V. Telychko (Uzhhorod)

This article deals with the history of the youngest creative union of the region - the Transcarpathian National Union of Composers of Ukraine, as well as the peculiarities of its formation and development. The main achievements of the members of the Carpathian National Union of Composers of Ukraine, the organization as a whole and its role in the cultural life of the region are examined.

Key words: composers union, creative activity, premiers, festivals, Zador, Marton.

УДК 339.922+327

ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ РЕСУРС ЯК ОБ'ЄКТ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

Гарагонич В. В. (Київ)

Стаття присвячена аналізу туристично-рекреаційного ресурсу західного українського прикордоння та його ролі у розвитку транскордонного співробітництва України з сусідніми європейськими країнами. Особлива увага приділена активізації євроінтеграційних устремлінь України у зв'язку з підготовкою до Євро-2012.

Ключові слова: туризм, рекреація, транскордонне співробітництво, народна дипломатія, Карпатський євро регіон, кордон, туристичні ресурси, євроінтеграція.

На євроінтеграційному шляху України, метою якого є наближення і вступ нашої держави до Європейського Союзу, важливу роль відіграє комплекс факторів, що прискорюють чи, навпаки, гальмують цей процес. До перших слід віднести туристично-рекреаційний ресурс як об'єкт транскордонного співробітництва України.

Закон України “Про туризм”, прийнятий 15 вересня 1995 року, визначає туристичні ресурси як сукупність природно-кліматичних, оздоровчих, історико-культурних, пізнавальних та соціально-побутових ресурсів відповідної території, які задовольняють різноманітні потреби туриста, а сам туризм — як тимчасовий виїзд людини з місця постійного проживання в оздоровчих, пізнавальних або професійно-ділових цілях без заняття оплачуваною діяльністю [9, с.7-8].

Під рекреацією (від лат. recreatio — відновлення) прийнято розуміти відпочинок, відновлення сил людини, витрачених у процесі праці. У багатьох країнах рекреаційне обслуго-

вування — конкретна галузь економіки [21, с.153].

На сьогодні туризм — це сфера господарського комплексу, яка забезпечує десяту частину світового валового продукту. До того ж ця галузь розвивається такими темпами, що найближчим часом може стати найважливішим сектором підприємницької діяльності.

Прогнози експертів Всесвітньої туристичної організації щодо розвитку туризму у світі повною мірою стосуються й України. Адже вона має надзвичайно вигідне географічне та геополітичне розташування, розвинену транспортну мережу, володіє значними природно-рекреаційними та історико-культурними ресурсами, населена працелюбним і гостинним народом [10, с. 7]. Лише за умов правильної організації та ефективного управління туризмом можна забезпечити ефективну віддачу від цього потужного потенціалу, використати його в інтересах активного відпочинку та оздоровлення, зближення країн і народів, особливо сусідніх, шляхом чіткої організації туристичної